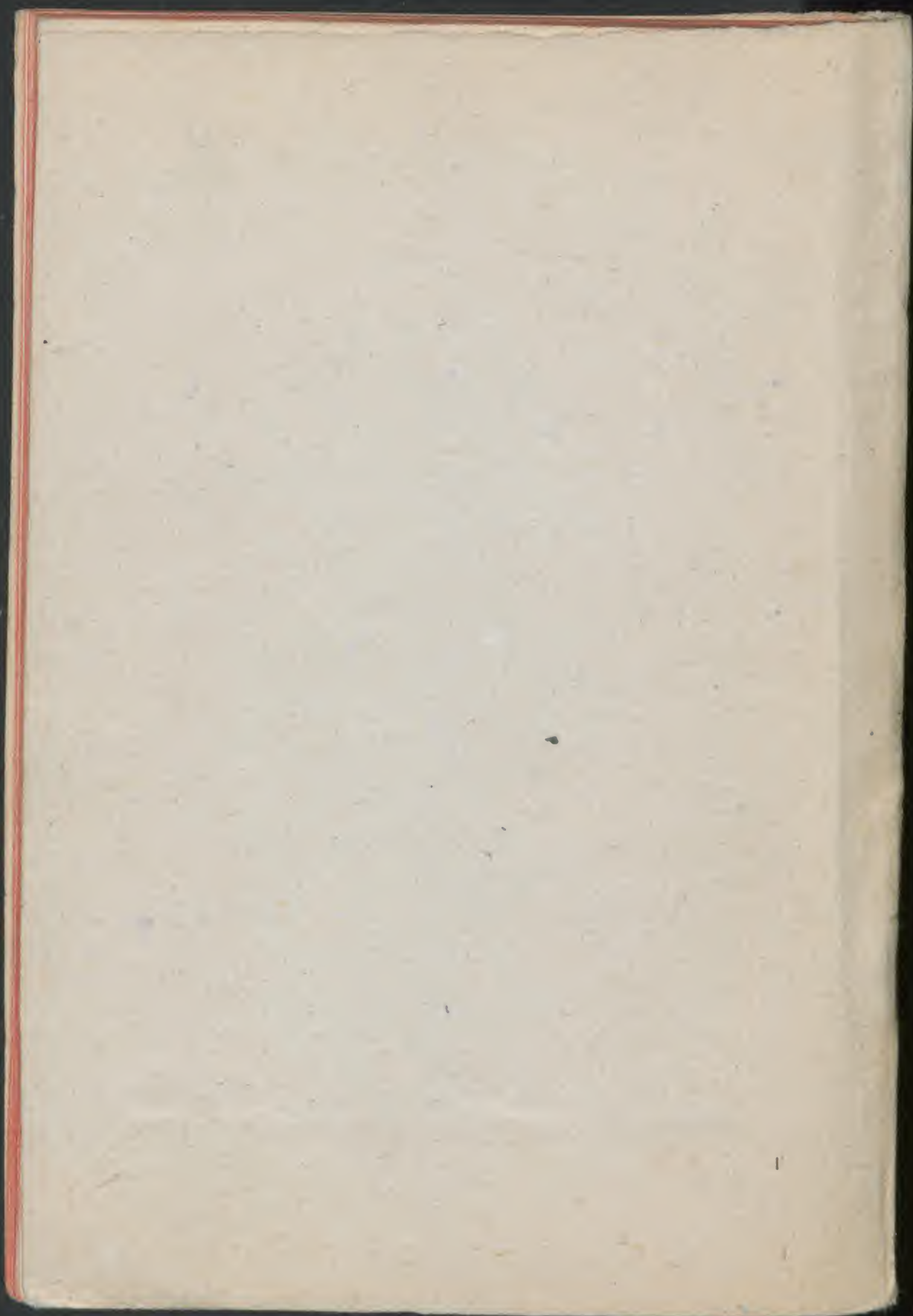
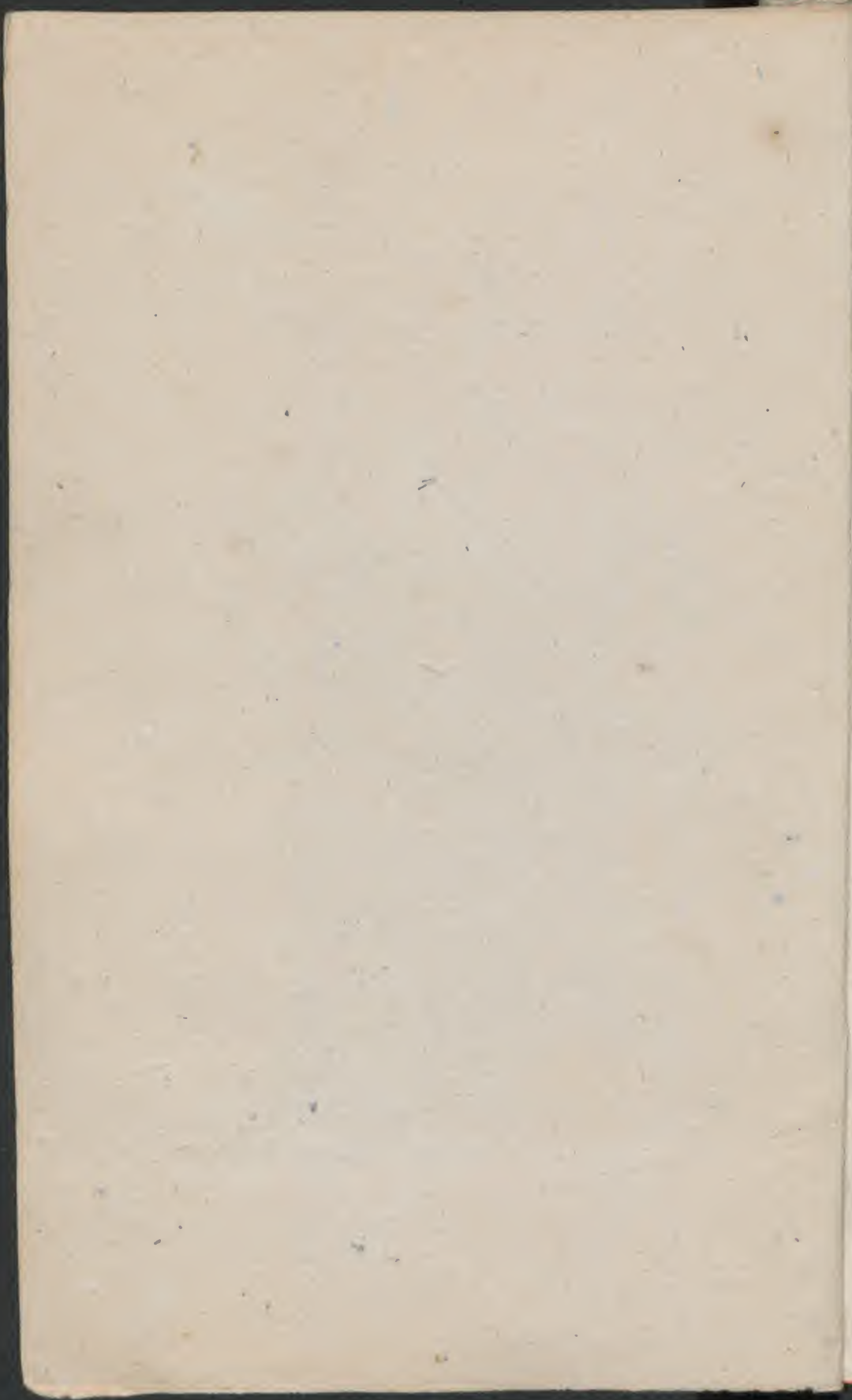

PAMFLET

539

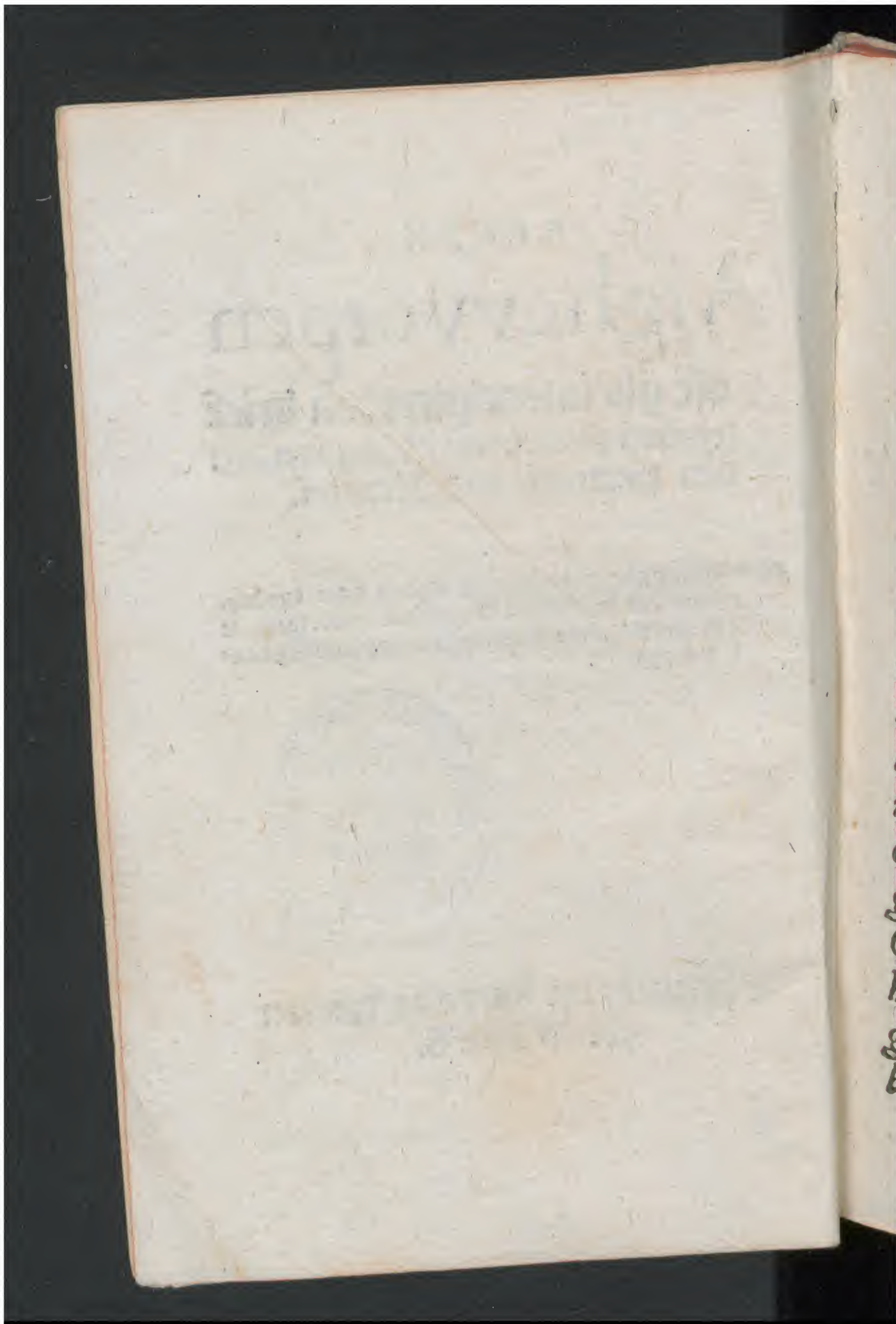
E E N E N
Afghevvorpen
oft gheintercipleerden brief
vanden Prince van Oraison aen
den Hertoghe van Alencon.

Met sommighe waerschouwinghen daer toe dienende/om de ooghen der goeder ondersaten te openen/wt ten walsche inde neder landtsche taale ouergheset.

Ghedrukt int Jaer ons Heeren
M.D.LXXX.

8
539

Aen den Leser.

O ETVVILLIGE
Leser, ghij sult hier vinden
eenen brief vanden Prince
van Oraison gescreuē aen
den Hertoghe van Alencō, die gheinter-
cipieert is ouer wech: ende ghelooft slech-
telyck, dat, nyet teghenstaende die listen
ende loofse vonden van desen onuerlatigē
mensche, die Heere Godt heeft mira-
culeuselyck toeghelaten, dat den seluen
brief in onse handen ghecomen is, om o-
uer alle die weerelt te waerschouwen, te
openbarē ende kundich te maken syn on-
godturuchticheyt ende godlooficheyt.
Ghij sult daer in sien op welcken voet
hy voort ghaet met v, welcken wech hy
gehouden heeft om te bedriegben ende
bederuen die Hollandtsche ende Zee-
landt.

A ij

landt.

Aen den Leser.

landtsche natien, den Raedt die hij geeft
aen dē Hertoghe van Alencō, om hē met
beloofien te bedriegen, die religie te ver-
uolgen, nu deene nu dandere: nieuwe ca-
steelen op te rechten, die natuerlycke in-
landtsche geboren vanden lande te ver-
iagen, ende die vremdelingen daer in te
vueren: ende (om al met een woirt te seg-
ghen) om v als slauen te leueren ende te
brengen tot sulcken wterste allendicheyt
dat ghylieden nemmermeer en soudt kun-
nen hernemē, noch v onderhouden in die
liberteyt die ghij zoo langhe ghebruyckt
hebt onder het wettelyck ende gerechte
gouuernement ende regeringhe van uwē
Coninck, ende zynen voorfaeten. Ende
hoe wel hij samblant maect die saecken
vanden voorschreuen Hertoghe van
Alencon te willen besorgen en vorderē,
zoo is noch zynen gront ende voornemen
hem te bedrieghen, ende met zijne
beder.

Aen den Leser.

bederfenisse zijn tyrannie op te rechten
ende te beuestigen.

Ick hebbe eenighe appostillen hier bij
gheuoecht, als begheeren uwe weluaert,
om oock opelijc den onnooselē te doen ver
staen, het voornemen van desen godloo
sen ende boosen mensche. Maer merck
ende haudt v aen den text vā den brief,
die is van substantie, ende deur den welc
cken ghij die inclinatie kennen sult, hoe
hij geneycht is totter destructie
ende geheele verderfenisse
van dese arme ende be
druete landen.

A iij   **ONDER.**

Ondervvyfinge

eñ waerschouwinghe opden voor-
schreuen brief/dienende tot openin-
ghe der ooghen vande goede on-
dersaeten.

Ve tibi nigra, dicebat cacabus olla.

Desen oprurichsten der werelt om zjn quaet
te bedecken/geuepnt hem alhier vleysaem
te zjne/ dwelck hy nopt en was/noch nem-
mermeer zjn en sal. Gemerckt eeneniegelijc-
ken kennelijck is / dat zedert den dach van zjnder
geboorten/hy altoos heeft getoont eene wonderlijc-
ke ende groote ghenegenthept om te stropen ende
sopen allerhande manieren van seditien en oncrupt/
onder alle die gene die opt zjn geweest van zjnder
cōuersatie en hanteringe/ anders niet aerbeydende/
dan alomme by alle middelen opruringhe en twist
te verwecken.

*En quàm difficile est nouercam superare natu-
ram, praesertim educatione praua accedente.*

Genen

Aenen gheinter:

ripteerden ende betraptten brief
gescreuen bijde Prince van Oran-
gien aen den Hertoghe van ALEN-
ton/getranslateert vuyt de Fran-
copsche inde nederlantsche duyts-
sche tale.

MA HEESE/ aenmer-
kende die nature ende ge-
negenheyt vande natie
van herwaertsouer/ ende
hoe dat het volck gewoon-
lych is hem seluen te beroeren/ deur
die vreesse van eenich teghenspoet on-
der watschynsel dattet zij. Waer van
ic tegenwoirdelijck eenige apparēcie
sien/ geoorlaecht deur den roep van
denpeuwe tpdinghen die eenighe on-
geruste i geeste (opgeroiet deur die
listendes vpants) alhier saedende sijn/
Ende bij maniere van presagie
dat die Coninck van Spaengnen
hem soude alreede geintroniseert en
meester

Onderwijſinghe op den

2

Wat deſen boiſen upant der gemeyne ruſte ende weluaert heeft connen oft derten teghenminnere aen gaende dit coninckryck van Portugael/dien noch rans niet tegenſtaende/de Coninck ons natuerlycke heere ende Prince/in ſpyt van hun ende bande zyne is alreet (Godt hebbe lof) geromen/ende met goeden rechte/ten eynde van zyn voornemen/houdende tot zyn der deuotie ende macht egheheel coninckryck/en daerenbouen alle de zecracht die aldaer in ſeer goeden doene is beuonden.

*Fortaſſis rerum pacandarum gloria , à ſuperis
deſtinata Neptuno.*

3

Maec is nu dat houetdich ende ongoddelyck Boefken Aldegode/en ſiet hy noch nyet dz hy maec en is den ſecretaris oft clerck van wat dat op de boſſe van Antwerpen loopt.

*Ab Deus bone , Scurrarum & ſcleratorum
quàm ſemper fuit infida ſocietas. Illud proſecto
eſt ſapere, etiam ſupremo illuſori & padagogo
poſſe illudere.*

4

Dit is (vrienden) de rondicheyt ende getrouwicheyt die deſen duytſchen Waſtaert patriot is gewoon te gebuycken tegen de arme gemeynte/verſwaggende alomme de waerheyt/ten eynde dz zyn quaet en valſch voornemen nyet en worde ontdeckt.

*Sed quid mirum , Caluinus & Catilina hac vo
lvere ſuarum artium eſſe prima rudimenta.*

5 Deſen

afgheworpen Brief.

meester gemaect hebben vanden rijcke
ke van Portugael 2 met hope in cortē
daghen te besitten Lisbone hoofstadt
vanden seluen Rijkke/ met vele oor-
loochs schepen ende andere ghereet-
schap die men daer behoort te vinden.
Ick en heb nyet langher willen wt-
stellen uwe hoocheyt sulcx te schryuē/
zonder daer inne te douen besighen
oft betrouwen 3 (mits der importan-
tie vande se saecke) den heere vā Nōt
Sinte Aldegonde / noch ooc nyemā-
den anders hoe getrou hy mij mocht
wesen/ om v openlijck te verclaren/
dat (niet teghenstaende mijn beste dat
ick doe om sulcken tijdinghen te ver-
donckeren ende verstecken) 4 3p heb-
ben nochtans sulcken plaetse gewon-
nen inde hertē vande gemeynthe/ dat
iconder henlieden zedert etlycke da-
gen herwaerts/ ter seluer oirsaecken
wōderlycke beroerte vinde. Sonder-
linghe oick dat de selue gheesten dese
breese zyn indruckende/ dat ten lesten
die Spaengnaerden/ bijgestaen we-
sen.

¶

sen.

Onderwijſinghe opden

Deſen bedriechmeester kan die waerhept zeer wel begrypen : maer ten ſtaet hem niet die int lichte te brengen/dan wel te verdonkeren/ want andersins het ghemeyn volck soude te wijs worden.

Qui aures habent audiant, casu quo nolint scientes prudentesque in sempiternum perire.

Als al spottende ende gheekende/ oft ter goeder trouwen hy alhier spreekt / nochtans het coninckrijck van Portugael sal hem hier naemaels vele doerſuchten.

Et nec dubium, quin suum in caput vel tandem ista faba cudeatur. At ipse viderit.

afgheworpen Brief.

sende mette groote commoditeyt en
gereetschap die zy crijgen sullen van
de voorschreuen conqueste van Por-
tugael/sullē dese landē van herwaeris-
ouer proeuē te bespringen; ende tot
dien eynde een armee ter zee opre-
kende/die vele gheweldiger soude zyn
dan zy tot noch toe gehad hebben
mits dat zy daer toe grooten middel
sullen hebben: wesende hunne macht
vermeerderd deurt by voegen vanden
voorschreuen coninerijcke / van waer
in allen tijden zoo gevoechelijcke na-
uigatie ende zeeuaert in dese landē is
geweest.

Welck deur my tertainelijck wel
naer geconsidereert / metten circon-
stancien die daer van dependere/ doet
my pijnē (zoo wel redē is) niet twi-
felen oock dat die Spaengnaerdē als
loos ende wel bedacht wesende / sul-
lē nu den handelende trafficke belet-
ten die zy tot nu toe (mits dat die
poorte van Portugael open is ghe-
bleuen) stillekens deur den vinder

Sij

sende

Onderwijſinghe opden

7

’Tis wonder dat desen ſubtylen ende vernuftigen clappere daer toe nyet en heeft ghevuecht/ dat vande landen van Spaengnen ende Indien anders nyet en comyt van Citroenen/ Limonen ende orangiu- appelen / ende dat het lhwact ende tapifferij van dese nederlanden/ een comenschappe is al van andere stoffe: want alzo is hy gewoon te snateren als hy onder de gemeynte triumfeert. Maer die van Antwerpen ende andere liens van verſtande (hebbende die werelt bewandelt ende dooſhandelt) weten zeer wel vā wat gewicht te het is (bouē vele andere warē comende wt Spaengnen) te hebben ſout/ſpecerijen/ wolle/couchenillen/ ende dat meer is gout ende ſiluer ghemunt ende onghemunt/dwelckmen min kan ghederuen dan tv ooyſchreue lhwact en tapifferijen/ comen alleene vande manufacture ende hantverck van dingheſeten der nederlanden / die hy ghebrecke van wrlandighe cooplens ſouden ledich bliuen sonder eenich oꝛbaer oft ghewinne. Dwelck oft zo geſchiede / men ſoude ſchoon ſpel ſien dat Godt dooſzyn rechtueerdicheyt ſoude metter tyt toeſchicken aen desen valschen Hypocryte.

Siquidem neſciat plebs ieiuana timere diu, imo ne quidem Iuppiter ſemper inermis eſſe volet.

8

Mermerckt de groote vrees die desen dobbelē vos heeft van dat de ſaecken in beter ſouden moghen veranderen/ endeden grooten luſt die hy heeft tottē voerſpoet vande landen / dwelck inder waerheyt is een ſaecke om te beſchryuen/datter nyemant en is/ nochſtans ſiende/verſtaende/wetende/ia metten vingeren taſtende al watter in dese ſaecke ommegeet/ die desen ſoude derren caſtijen/die noroerlyck / ende na tſegghen van eeneniegelijcken/is de enige oorſaecke van

afgheworpen Brief.

siende/ toegelaten hebben den landē
van herwaertsouer. Mits dat ʒp nu
in hunne handt sullen hebben te be-
letten van allen kanten het wtuoerē
vande voorschreuen coopmanschap-
pen 7 waer van Spaengnēdeelach-
tich was mits den inganck van Por-
tugael: Een saecke deur de welcke die
coopluden (ende generaelyck dit
volck / ghefondeert opden loop der
coopmanschap/ende profijt van hun-
ne negociatie) grootelyck gheinter-
esseert/ ende die vander zeeuaert ont-
nomen wesende hun ordinaris onder-
houdt/ is te vreesen dat ʒp in eenighe
oproeringhe ende mupterijē sullen
commen: Godt geue dat nyet en ge-
schiede tot onsen achterdeel.

Ende sullen sonder faulte willen
veranderen den teghenwoirdighen
staet vander saecken/ten ʒp datter be-
hēdelijck/ 8 neesterlijck ende in tijt
in versien worde / deur die remedien
ende middelen ouer langhen tijt by

B ij

ons

Onderwijſinghe op den

ke van alle perſecutiē/calamiteiten/en benauth; die
ouer langhe deſe goede ghemeynte heeft v̄draghen.
*Porro temporis mora leuius ferenda, dum modo
tarditas grauitate compenſetur. Nam exem-
plo opus eſt.*

9

Weet ghy mijn heere wat beworpē middelen dat
het zyn daer hier aff wordt vermaent. V te ſchepenē
en trecken in een wye blodighe en onrechtueirdige
ooyloghe teghen den Catolijcken Coninck uwe broe-
der/n; tot vorderinge van uwe ſaecken/dan om doot
middele van v goet/en perijckel van v leuen en eere/
en doer het bloet van uwe natie en geſlachte/hē ſel-
uen in ruſte te houden. Want ghy v grootelijck be-
driecht/ingeuallē ghy van hem andere hulpe en by-
ſtāt verwachten zyt/ dan loghenachtighe en valsche
geloofſten. Waer toe dient voor getuygeniſſe de groo-
te hulpe die hy v dede / en van gelde/en van volcke/
en van geſchut/als ghy die ſtadt van Berghen bele-
gerde / doen hy die cracht en ſterckte vande Staten
zoo nae hadde.

10

Deſen Pluymſtrejcker doet my lachen/ midts hy
hem nu niet en ſchaemt groote wijsheyt den ſeluen
toe te ſchrijven/met wien hy voortijts zoo openlijck
plach te ſpotten/hem noemen lichtueerdich/ onghē-
heerſent/en ionghen ſot;beſondere als hy hem liet v̄-
ſlauwen inde ſtadt van Berghen/ den ſeluen onder
de handt byde Staten(Tanwerpē alſdoen vergadert
weſen)alle belet doende d; hem moghelijck was/ten
eynde hy by die van Queſnop en andere veriaecht
werde/zoot geſchiet is. Loopt boose Schelm/ loopt/
den Hertoghe van Alencon kent v beter dan ghy
meynt/zinde wel v̄ſekert/d; ghy nimmermeer beter
en ſult doen met hem/noch eenich ander Prince wy
datter

afgheworpen Brief.

ons daer op begrepen ende bewor-
pen/ 9 mits dat herperijckel soo ap-
parent is/ dat daer van sal spruyten
die consequentie / die uwe hoerheyt
deur zijn groote wijsheyt 10 mach
ende behoirt te aenmercken.

Ende naer mijn aduys/ geen be-
quamer middel vindende/om dit wan-
kelbaer volck te verskeren/ ende om
te wederstaen die ongheregeltheit dē
diemen daer van moet verwachten/
dan (ter wijten dattet in dese teghen-
woirdivghe vreesse ende twijfeling is/
van ouervallen te worden vanden op-
ant/ mits den listen die hy waerschijn-
lijck mach op handē hebbē/ zijn macht
ter zee herwaerts ouer te senden) dat
uwe hoerheyt op een nyen scmanden
seynde om zijn hulpe te presenteren/
ghelijck als ick oick van mijnder zyn-
den

dattet oick zyn/ dan ghy tot noch toe en hebt gedaen
aen ulwen eyghen Coninck/ van wien ghy zoo vele
reken en weldaden hebt ontfanghen.

*Quandoquidem qui semel scittra, nunquā bo-
nus paterfamilias.*

Onderwijſinghe opden

11

En is gheenen tijt meer om dien goeden Prince
te bedrieghen/want hy die memorie ende ghedencke
niſſe alnoch te verſch heeft van uwe voorleden ghe-
vepſtheit en boosheyt/ als ghien tallen propoſen
onder u medegheſellen hier ende naemde melaets
en contagieux. Ende in beſunder ghedenckt hem oec
van allen wes ghy zoo menichweruen naden d'anc
oncerlyck hebt wtghewalcht teghen den perſoon vā
den Con. nck zynen broeder / hem verwoijtende/ als
mepuerdich tiran/de moort van Parijs/ende het ca
ſſement dwelck Godt ouer langhe den Admirael
Coligny u medegheſelle hadde toegheſchickt/die wel
verwondert soude zyn in dander werelt/dat v einde
anders soude lucken dan tzhne. Ander vneghen dat
v valsche munte / u noch bootraene ſal moghen ee-
nichſins behulpich weſen vnde ghemepnte/maer n
bode princen/ die ontrent hem hebben mannen van
andere ghewichte ende weerder dan ghy en zyt.

12

Dit ghewin miñ heere ſoude te zeer groot bliẽ
zyn voer hem / oick zyn meyninghe is wel anders/
luttel achtende oft ghy v ganselpck bederft / als hy
daer by ghewin oft profyt mach hebben. Maer ghy
ſult wiſſer ende toelichtigher zyn dan alſulcken boos-
ſen ende onghetrouwen d'aeck te gheloouen.

13

Zeet wel ſeght hy wtgheraeckē/midts hy niet ey-
ghender van naturen en heeft/ dan eenenighelickē
te verblinden / ende bedrieghelick int weergaren te
vneghen.

*Ita namque edoctus ab heresiarcha Caluino com-
ſuevit amicos beare ſuos,*

14

M308

afgheworpen Brief.

den mijn beite sal doen/hun onder die
hand hier toe te brenghen/dat uwe
hoocheyt tot assistentie sal nootsaek-
lyck versocht worden: 11 opdat door
dese goede geleghentheyt (daer den
noot materie sal geuen om te vestigē
sghene dat uwe hoocheyt sal begerē)
men hem behelpe mette schoonste oc-
casie die hē presenteert om v meester
te maecken van Vlaenderen / 12 die
selue winnende / oft om beter te seg-
ghen aenuerdende/als daer toe groo-
telijck versocht ende gheroepen bydē
volcke (wilandische hulpe vandoen
hebbende) tot sijnen eygene bescher-
menisse ende bewaernisse. Waer deur
tselue volck sal moghen meer int ver-
weert 300 13 ghestelt sijn/ende voor-
der ghetrocken tot saeckendaert hier
naer nyet en sal kunnen wtgeraec-
ken / al waert oock dattet hem naer-
maels beraude.

Dwelck

Onderwijſinghe opden

14

14. Alſoo doet zynen grooten meeſter den Dupitel/
arbejdende alomme/op dat de verdoolde menſchen
egheen herſetten oft berouwen en ſouden hebben.
Ende nochtans (o goede ghemepte) ghy en behoort
darromme niet te wanhopen/ ghemerckt gode den
heere u heeft verleent eenen coninck zoo ſaechtmoet
dich ende goedertieren/ wpen nz ontkennelijck en is
de goede gunſte die ghy aen hem ende zyne voerſa-
ten althits hebt ghedraghen. Ende die oick wel on-
derricht is/ dat allen tquaet herwaerts ouer ghe-
ſchiet/ comt alleene door dbedroch van dien wreede
ende monſtrueuſen vpant der menſchelijckes natu-
ren/ende van ſommighe die by hem zyn.

15

Men moet van deſen ondancbaren ende ombes-
ſchaenden wtlander zeer ſware ende quellijcke ſae-
ken verdraghen/aengheſien by int generael v derre
opwoepen ende verweten v onſtantachtich; oft in-
constantie/waeraff nochtans niemant oorſaecke en
is dan by ſelue. Doet eenen ſulcken dencht/die in
plaerſe van te bedancken/niet en ſal ophouden van
v alomme te onteeren ende miſpreken.

*Quis non dicat hunc Daum eſſe frontis ſupra
omnem modum perfricta.*

16

Tghene by ten tijde van wijlen Don Jan (die als
doen eenigen hoop Franchoiſen in dienſte hadde
behouden) openbaerlijck roepende onder de gemeyn-
te/ſepde/zeer groote tirannie ende vyeerth; te zyne/ ds
heet by nu hier al ſoetelijck/manieren oft termignen
luttel eens/oft gelijcke/willende geloouen dz by hem
naemaels niet ſchamen en ſal/dat woordcken luttel
oock af te nemen/ende houwen ſtaende/dat de ma-
nieren ende coſtuymen vande Franchoiſen en bla-
minghen altoos zyn gheweest/ ende ſullen zyn een-
drachtich ende eens/zoo is by in alle ombeschaemt-
heit

afgheworpen Briaſ.

14 Welck in ſaecke dattet niet en
gheſchiet mitſe deſe ieghenwoirdighe
occafie / ick en ſie niet hoemen nae-
maels daer in yet ſal connen volcome-
lyck bedriuen om vele redenē: beſun-
dere mitſe der ongeſtadicheit deſer na-
tien. Mits gaders oock dat die manie-
ren 15 van doen die de Franchopſen
gebruycken/ en ſunderling die de wa-
penen dragen/ weſen luttel gemeene
16 mettē Vlamingē/ ſoudē mogē (dit
voornemen verlingen) eenige afſtreck-
kinge by brengē/ en den eenē vernē-
den vandē anderē/ gelijck dickmael
geſchiet/ dat ſulcke cleyne beuſelinghē
beletten veel groote executiē ten eynde
te brenghen. (17)

Daerom mijn Heere / uwe H. en
E. u. behoort

beit en quaeth; herdneckich/ n. achten wat hy ſeghe
oft doet/ zo verre hy zyn ſaecten mach vorderen.

*Porro mendacem oportet eſſe memorem, niſi
volet pudore ſuffundi. Verum effrons iſte Ger-
manus hoc curat ſcilicet.*

17

Sententias loquitur carniſex.

Onderwijſinghe opden

18

Diet hier de conſte van deſen hertelijcken vrint/ en beſchermer van Vlaenderen/ hoedanich hy tot alle occaſien gaet betetē / dat het goet volck in tghene zyn den Hertoghe ſouden begheeren te belienē/ gheenen danck en ſouden comen behalen, aenſchruende hen ſeit meer toe noot/ dan goeden wille/ ten eynde d' al vanden booiſchreuen van Vlaengnen gecomē zyn/ ende om dat hyer alleene den danck af hebbē ſoude.
Nouum illud eſt genus aucupij, & tanto quidē deteſtabilius, quanto magis exercetur contra illos, quibus vitā & fortunas debes vniuerſas.

19

Wetrouter v op myn Geere / en ghy ſult ſien hoet v lucken ſal. Niettemin (als v dinaer) ick rade v n' inne te comen/ ghy en wtet hoe wt te gheraeken.
Piſcator ictus ſapit.

20

Ten is deſen niet genoeg d' hy ketterſ is/ en afgeweken vandē ſchoot der heiligher kercken/ maer om hem noch meer te buigen totten humeuren en ſin der gemeinte (zoo hier wordt vermaent) hy arbeit deſen ionghen Prince wijs te maecken/ d' om zynne ſaecten te voozderen / hy ſoude oick behooren ſonder onderscheit alle Catholijcken te veruolghen: hebben zoo haest vergheten/ dat de miniſters by zynē kercken plochten hier voozmaels in alle henne prediken/ vergaderinghe en conuenticulen zoo hirtich en vehementelijck hen topponeren en ſtellen/ teghen allen tghene wes die officiērs en dienaers van iuſtitiē (daer toe wettelijck nochtans gemechticht en geauwtoezert zynde) rechtelijc decreterden/ tot caſtgemēt en correctie vande booiſchreue ketterſ/ oprechte perturbateurs der gemeine weluaert en ruſte. Ende als
doen

afgeworpen Brief.

behoert geensins die tegenwoerdige
Occasie (geoorfaecht deur die vreesle 18
van dit volc) n; zoo laeten voorbygaē/
maer in alle neersich; zyn compte in
Vlaenderen 19 spoien/ haestēde zyn
krpplieden herwarts te schicken/ En
en ist niet met een repse/ ten minsten
die gene die nu moghen tsamen sijn.
Ick gelooue wel/ datter vele scrupu-
leuse personen niet gebreken en sul-
len/ die hun beste sullē doe/ vele zwaer-
richepts voor te houden. Te weten/ d;
zonder openbaerlycke professie te mo-
gen doen vande nieuwe religie/ ende
die Roomsche te 20 veruolghen/ mē-
luttel profijt voor die ghemeynte sal
doē. Mitsgaders dat diergelijcke pro-
fessie soude hier naemaels mogen by-
brengghen eenich notabel belettel inde
successie vāde kroone van Brantkrjck:
oor dat die Coninck van Spaengnen
machrich is/ ende voorsichtigher dan
men meynt/ met den welcken men n;
soo haest gedaen en soude hebbē/ mit;
dat men heeft gesien / dat den lesten
C iij Coninc

Onderwijſinghe opden

doen wilben die voorscreue ministers houde staet
dat het was tegen die wet en bruyt der Euangelie/
de conscientien te bedwingen/daer zy nochtans nu
ter tijt anders is en studere/dan sonder eent: y schijn
oft ordie van rechten/ seftelyck de Catholicken te
veruolgen / by alle middelen van onmenschelycke
wreetheit.

*Ita namque solet eiusmodi pseudoprophetae, di-
rerum potiuntur, sibi arroganter sumere, quod
in aliis tam superciliose damnarint olim.*

21

Dese contemplatiuen oft newswyse (zoo die alhier
worden ghenaeemt) sullen v de waerh: segghen/soo
dickwils zy v dit perijckel booz ooghen slaen. Maer
desen loghenaer en soect anders is / dan in twijfelen
te stellen het recht en hope die ghij totter successie v
croonen hebt: zynde meer dan vsekert d; gheen sae-
ke v die eer soude doen vliessen/dan dopinie oft mei-
ninge die zoo v volck/als tgeheel kersten ryck sou-
de hebben/dat ghij/zoo hij is/boos/valsch/ende on-
getrouwich waert.

22

Maer liet desen bromen en hooschmoedighen cap-
uechter/die de castaigne soecht wten viere te trecke
met anderliens vinghere/en desen Wyince wijs te ma-
ken bromelyck hem te laten verflaghen/te wilen hy
op zyn pantoffelkens/en met zynen langhen tabbark
Antwerpen zyn naghelkens scrabt.

23

Hy seght zeer wel/spreken niettemin vande staten
der godlooser Arheisten/onder die welcke desen ouer
langhe deerste plaetse heeft vdiert:ia bouen de groo-
ten patriarch Aldegonde/ghemerckt hy zoo vele heeft
geleert/d; hy vā een leerkint is een meester geworde.

O p r a e

afgheworpen Brief.

Continc Henrick in alle het rooispoeel
van zijn rijk/eertijds en heeft op hem
niet kunnen winnen. Ende dat oock
zijn vermeer der inghe van sulcken co-
nincbrich als Portugael n; soo cleyn
te achten en is/ met ander dier gelijc-
ke redenē/ waer van sommighe neus-
wyle 21 gheesten (hem beroemende
deel te weten) nemmermeer geen ge-
breck en hebben. Maer wat ist dan/
men moet dien niet teghenstaen/ met
dromer herten 22 voort varen. Wāt
aengaende het punct vande religie/
tis geheel claer ende openbaer in ma-
terie van Staete 23 dat gheen Prin-
te willende comen tot groote dingen/
en behoort daer eenichsins niet naer
te sien.

24 En

*o praecox praestansq; ingenium ad infernalium
mysteria capescenda.*

Onderwijſinghe opden

24

Ende ghij heeren bande gereſormeerde religie/die
met zoo groote vrichz arbeit te voorderen ende ver-
ſighen u ongodlijckh; ende ſchelmeryen/ſiet nu hoe
u lieden hooft de ſaecken ter herten neemt/ die al-
reer gereet ſal zyn u te ruineren ende af te vallen/ en
hem mette Catolijcken te voeghen/ingenalle die hu-
meuren vander ghemeynten/ ende den ſtaet vander
ſaecken tſelue alſoo verheiffchen.

*Hoc enim tantum putavit ſibi negotij dari, po-
pulo ut placerent quas feciſſet fabulas.*

25

Wij heeft zoo wel in Holland ende elders de reli-
gie getempert/ datmen teghenwoondelijck daer vint
becans zoo vele religien als hoofden/waer doſe ten
leſten ontwijſſelijck volghen ſal.

*illud Propheticum. Dixit inſipies in corde ſuo.
Non eſt Deus.*

26

Els zeer gemackelijck den Pautus te bedileghen/
die bande inwendich; der boose menſchen niet en
weet/noch en can gheoydeelen.

*At Deus cordium ſcrutator nec videtur nec
decipitur.*

27

Inghesetene van deſe nederlanden gedenckt nu/
met wat raſerij deſen goeden patriot u heeft wijs
ghemaect ende gebrocht om de caſteelen aff te wo-
pen/die hij/Aldegonde / ende die miniſters Specioſis
verbiſ hiten Beſten van tirannen/ende aenmerckt de
goeden ende ſalighen raet die hij geeft aen deſen we-
landigen prince/van nieuwe caſtele/ ſloten/en ſterck.

159

afgheworpen Brief.

24 En dz belunderlijck om datmen ee
quaecste comen/ altht wel eenige oor-
saecke bij de handt heeft/ om die te ver-
anderen/ oft te middelen/ 25 volgen
die genegenth; vanden volcke en nae
den staet der saecken. Gelyck het ooc
nimmermeer te spaede en is die afa-
ten vanden Paus te vercrighen en
gebruycken/ mits datmen se te koo-
men zoo goeden coop heeft 26 zoo
D. H. weet.

Daerentusschen/ die occasie vander
continuatie van dese oorloghe sal met
haer brengen/ dz D. H. den middel vā
zinen garnisoenen en andere sterck-
ten 27 diemen daer sal moghen op-
rechten / hem meester sal maecken
D 28 van

ken op te rechten/ om v naemaels te brengen in
eene druckelijcke/ alendige/ ende ewighe slavernye/
spelende met v consciencie onder idel nu van eene
religie n; van een andere in v oidoeninghe van alle
weldaden die ghy hem voortz hebt gheoon.

Hec scilicet acceptorum beneficiorum recorda-

Onderwijſinghe op den

28

Diet toch de milde van desen duyſchen bedeler/
offerende tghene hy n; en can vercoopen. Wae. ōme
en ſeght hy niet: Cōyt ſtoutelyck myn herre den her
toge/want om v te getupgen en openen myn oꝛecht
en ſupuer herre/en exēpel te geuen aen dandere pio
uincien/ick ſal v nu van ſtonden aen in handen ſet
ten Hollant en Zeelant/met het volle ghebruyck der
ſeuer/zhude gercet v daer mine te wſcken/en dienen
zoot betacmpt aen een Prince van ſuicken geſlachte
gelyck ghy zyt. Maer gelyck hy anders n; en ſoeckt
dan(onder iderel vanden vooyſcreuen Hertoge) zyn
eygen ſeyt te vorderen/ſoo ſal hy hem ooc wel wach
ten tſelue te preſenteren. Want als natuerlyck vpan
van alle princen en ouerh; maeckt hy zyn rekenin
ghe van het beſte meeſter te blyuen. En voo; de reſte
oft ouerſchot/ hem te behelpen en dienen voo; zynē
ſchilt metten vooſ. Hertoge/om ſoo beter en langhes
te mogen beſchermen zynen neſt van Hollant ende
Zeelant:hopen voo; middele des vooſ. Hertochs; v
ne ſaecten alſoo te beſtigen/ dat de twee coninghen
van Spaengnen en Vlanchtyſche ſullen teghen mal
randeren opſtaen/en dat hy te wſlen ſal blyuen *Spe
ciator fabula*. Niettemin ick laet wy duncken/d; dien
goeden Hertoge niet ſoo onuerſien en is van raet en
ſtande gelyck ghy meint. En oft ſchoon ſoo ware
dat de vooſ. Hertoge (doo; Godts gedooghen) hem
wilde op v betrouwē/tē ſal altoos maer weſen voo;
een wernich tijts:want gelyck de princen vbindē zyn
bande verraderhen/ſoo toonen sy hen ten leſten ooc
doo; Godts ingheuen vanden van verraders/ ſoo
wordt de verrader veracht en gehaet/dat de vbandē
ſelue(al iſt datſer aff gemeten)hem verſmaden.

*Proh Iuppiter quàm horrendum facinus, prin
cipem & benefactorem perdidiffe ſuum.*

29 *Mijn*

afgheworpen Brief.

18 van vele merckelijcke steden van
Vlaenderen en Brabant: alwaert zoo
d; die bo:gerē hunkiedē daer tegē stel
den:) want daer naer salmense wel rē-
gelen tot sulcken religie / als **W. H.** sal
vinden bequame tot zijnen dienste / de
welcke saecke zijn ghelooue / goeden
naeme / en fame zeer soude voorderen
aen catolijcken in Brancrkijck / waer
deur die voorscreuē successie der croo-
nen van Brancrkijcke en soude n; met
allen belet zijn / maer veel eer geuoor-
dert. 29 Sulx datter n; en gebreket /
dan van stonden aen sich te resolverē
en sonder verterck die handt aet werc
te slaen / want sonder vele arbeits vā
W. H. is de materie soo geprepareert /
D. H. **dat**

29

29 Mijn heere de Prince / ghy souter wel diene om
sijn / want ouer langhe en soeckt ghy anders n; met.
te oppuighe en seditieuse van Brancrkijcke / dan de
croone gansch te niere te brenghen.

At saepe consilium malum consulto pri pessimum.
30 Dene

Onderwijſinghe opden

30

Donder twijfel deſe ſtrape miniſters vā Caluinus hebben groot geſoone en autoriteyt/ gemerckt ſp de heerlyckheden en principauteiten in handen hebben. Ken chout roch ic bidde v de houeroghe en ſemerepte van deſe rabaunen/ die ſoo openlyck oplogen teghen alle princen en ouerſten van kerſtenry. k. Jit noch gheen tyt dat de princen haer ooghen eens open en malcanderen hulpen om dit vmaledyge geſlacht te eens geheel wt te ropen? Tis vooꝝwaer meer dan tyt / ten ſp in plaetſe van duſdanighe opꝝoerighe te ouervallen en vdiuuen/ 3p ſelue willen ouervallen en vdiuuen worden. Want hadden deſe godblooſe ruerſen de cracht naulogen hunnen quaden en vmaledyden wille/ wꝝ twijfelt/ ſp en ſouden vdoen/ iae op een repſe vnielen alle princen/ ſoo; 3nſe wiet/ en bloergirich namentlyck tegen alle die gene/ duer wien ſp vicesen bedwonghen te worden totte onderhoudinghe van wes Godt hen heeft beuolen; 3nde niet ſonder miſerie oft dobbelhy; dat ſp ſoo behendelyck henne tragdie hebben begonſt vande ouerſte der geestelyckhy; als 3nde die weeckſte/ en van alle middelen/ om hen tegen henne raſerhy te beſcherimen) die onuerſienſte. Maer heur principale meꝝninghe is/ het ſweert van iuſticien de weirlycke princen te benemen/ die ſp ongelick meer vreesen dan den geestelycken van. Jit vueghen dat de perſecutie oft veruolghen tegen den geestelycken ſtaet/ maer en is een proeue oft begintſel/ om naemaels door den ſeluen wech en middelen te verducken/ ia onder den vorten treden/ douerhept van alle princen/ gemerct ſp niuers anders na en ha ken/ dan tot een welluſtich leuen/ om al te mogē doe wat hen geluſt/ ſonder eenich ſtraff oft punitie.

31

Zijt te vreden ende papt v Catolijcke/ aengheſien dit v a leene niet en raecht: Want iſp Caluiniſten/

Merz

afgheworpen Brief.

dat die ministers 30 en predicanten
sullen voorts volbrengē bydē volcke.
Men sal alleēlyc sonderlinge toeficht
moeten hebben in dit beghinisel den
soldaten in eenige discipline en gere-
gelch; te houden/ en al enckelskes ons
quāt maecten vā inlandischen en in
gebozene 31 (die welck zoo licht hun-
ne oude Princen niet en souden kun-
nen vergeten) daer in voeren met li-
sten en behendich; het grootste getal
dz moghelijck sal; vā van Francoplen
en andere getrouwe wtlanders.

D iij 32 **D** welc

Mertinisten/Adamisten/Anabaptisten / oft andere/
hy en moet maer natuerlyck ingebozen oft ingeseten
zyn vā dese landen/ om eens Diaecht te worden. **D**
straffen en ongenadighen beul/ sijn dit de vruchtē vā
v patriotchap: willeu doorsaecke en auteur sijn om
de natuerlycke wten lande te vdiijuen/ vā wien ghy
soo vele deucht en gunste hebt ontfanghen? En tot
wat eynde? Niet alleene om ons vā onse goeden en
weluaert te beroouen; maer oock om deerbarh; ende
teynich; vā onse wijuen en kinderē te platē tot al-
le stinckende wellustē ende ongheregelthept vā al-
lerande wtlandighe natien. Dult sal dan wesen den
loon vā Prince vā Espinop/ vā heere vā Din-
chp/ vā Aihouen/ vā de colonnells vā Antwerp/
en generaelck vā allen die ghene die v volghen/ en
nochtans soo vyndelijck hebben ontfanghen.

Naturam enim gratia mutare non potest.

Onderwijſinghe op den

32

Wp hoorden oit zijns leuens ondanchbarde en
wrederē raet *Adeone miseri pro amore iam excludunt
foras?* O senijnich serpent bouen alle andere: hoe ist
mogelijck dat ghy v hebt laten ontulieghen een soo
schadelijcke saecke teghen die arme natuerlijcke inge
setene des lants/die v hebben niet alleen soo minne
lijcken opgenoyt en dagheijck opuopen:maer oock
om v te lossen en beschermen vande machtige hāde
des Conincx en d iustitien/ hebben hēne wyuē ende
kinderen/en wes so inde werelt hebben/ ghewacht
ende geauentureert.

*Proh Iuppiter quā sœda & insolens hac est
tantorum beneficiorum retributio. Horret pro
fecto animus tam nefandi consilij(quale hic sug
geritur) meminisse.*

33

Daer toe dient v dan het derel vande religie / die
gy so menichweruē hebt vandert/zijnde wel te geloou
uen(ingeuallie den anderdō oft de door v niet en be
letten)dat ghy v noch sult doen herdoopen oft Ma
hometizeren/ om tsamen een dozijne nonnen te ma
ghen trouwen/indien ghy die const verleyden/ ende
dat de humeuren der gemeynthe tselue verhepschten.

34

O Judas Iscariot/die ryt en stade hadde om in
besondere al rondersoecken/men soude n; een woort
in desen bries vinden / waer voze ghy n; vdiene en
sout hondert dupsent steken door v voos hert. Con
nen anders n; geloouen/dan ghelijck Iupciser prince
d hellē v heeft desen bries doe scrijue:alsoo ooc heeft
Godt gewilt d; den seluē in handen van goede liens
ballen soude/om voor alle natien en kerstene prouin
cien geopenbaert ende gecōdicht te wordē/die voort
aenq

afgheworpen Brief.

32 Dwelck wel licht sal te doen zijn/
nu opeenen doet oft de yele/ en dā op
een ander: mis datter soo groote v-
schepoentz van religie is/ 33 ende dat
de selue ingeboren alreede gesmaect
hebben die loetichz vā d' exemptiē/ or-
donāciē en alle wettē/ zijn zoo hooch-
moedich en onbeschacmpt gewordē/
34 dz zy bp nae allen vren groote oc-
casien geuen om die handt aen haer-
lieden te slaen. Den seluē wech hebbe
ick in Hollandt en Zelandt gehoudē
daer bp geuoecht vele andere midde-
lē/ de welcke in gelegenē en bequamē
tijde ic W. H. sal bp monde te vstaē ge-
uen/ sonder dz ick daer inne enige din-
gen sal verswighen/ 35 want de sel-
ue andersins openbaren/ den brūē/
oft die iemāden betrouwen die leesc
soude maer sotternijē wesen/ en open-
baere verwaentz: want mijn leuē en
salicheit

aene (zijns wils) hen van v ende den ouden wel sullē
sonnen wachten.

35
Ghy sullet v seer wel wachten/ want v nature nē
is te segghen wes ghy pepst.

Onderwijſinghe op de 18

*At te dý, de aq omnes perdant furcifer, tñ
afq. Mali enim corui, malum ouum.*

37

O catſuighe ende ongheluckighe Hollanders/ ick
didde u weecht dit veerſken: Den teſt vanden bijel
is hy niet clae: Wat begheerdy meer? Diede nu niet
b; den rooſpot is meer dan ontdeckt: Wat ſal nu ſeg-
ghen uwen Aldegonde? Iſer oy te replijkeren: Wat
dunckt v? Iſt noch tijt langhet te geuepien? ſceent
ſeker. Den almogende Godt ſoudt hem grouwelyck
ſlozen/ die ontwyſelyck u ganz ſal blaten/ ten yn ghij
v daer tezen ſtelt/ ſooghv nauolgēde u eere ſchuldich
ijt te doene. Men is wel bedwongen het bedorch v
bedighers ſaechtmoelyck te ſdyaghē te wijlen het
ſelue alnoch n; en is bekend: maer alſt hē ſelue doot
Godts helpe ontdeckt/ dan iſt tijt hem te ontmom-
men oft te ontmaſkeren.

*Nam frustra ad louem recurrit, quicunque ve-
cors perire, quàm ipſemet quod poſſet, experiri
malit, dat namque Deus omne bonum, ſed non
per cornua tantum.*

38

Alſoo hebdi gedaen zedert den dach uwer geboog-
ten: eerſt aenden keiſer Carol de 10. (van rewighe ge-
denckeniffe) die v ſoo vele weldaden heeft gheroont.
Daer naer aen Coninck uwen heere. En namaels aē
zjn arme onderſaten/ ende alſoo ſuccesſuelyck zedē
de pacificatie van Gendt. Waeraff genoegſaem ge-
tuyghen de ſteden van Harlem/ Schoonhounen/ W-
recht/ Amſterdam/ en andere die (nauolgen de voors.
pacificatie) hen hebben gegheuen onder v gouerne-
ment. Vouden die affghryſelycke zeden die ghj aende
ſaten hebt gedaen/ als jh (maer zeer indiſcretelyck)
v hebben in hun geſelſchap geroepen ende toegelate.

Stili. 60

afgheworpen Brief.

salich; 36 en van alle de minne daer aē
cleeft. 37 Willem wel aduercerē dat-
ter geen redē en is/waerō D. H. haer
lersteresolutie soude behoiren te van-
derē:want incomen met schoone ende
groote geloofte 38 men sal wel te bo-
uen comen ouer tgene datmē vualche
houden den seluen voer en treck die ic
gehoudē hebbe van beginnel af/waer
mit wel licht is een ghemepnte te be-
drigen/ 39 daer toe noch eenich artifi-
cie

Scilicet vt lupus inter oues.

39
Hy seght doprechte waerh; want n; lichter en is
om doene/dan een gemeente te bledē/besondere als
die goet en slecht is/ en als de bedrieger die daer in
werckt/alreede heeft zinnen godt vaten/n; meer ach-
ten zyn eere/geloofte/noch eedr. Gelyck ouer vele ia-
ren desen groeten reformateur van nederlanden da-
gher heeft vualcht te doene/die(noit hebben zyn ef-
ghen hupsgelin comen regeren/ en noch min de eere
baerh; van zyn hupsvrouwe oft wijs beware heeft
nochtans dit lastich gewicht en masse der saeckē d-
ten aenueerden om te regeren/ia oick opt sept der re-
ligien te ordonnerē/n; min oft meer dan oft hy met
sinte Peeter de sleutelen hadde ontfangen/en het pa-
padijs hem te bewaren gegheuen ware. Desen quade
Concouck wesen alleene gewoon de werelt in ruten
te stellen en quact te doene/mepnt hier sicks onse rōe
sciens

Onderwijſinghe opden

ſcientien te tiranniferen/ ia oick den wech d' ſal-
ons te toonen/ vanden welcken (ſoomen wel wech)
hy ouer langhe verdoelt is.

*Inſignis profecto Moyses, qui alijs viam mon-
ſtraturus, quam ipſemet ignorat: praſertim ve-
rò ad Deum, quẽ odiſſe & oppugnare nunquam
deſiit.*

40.

Te ſeez lichtueerbichy zynſe geweest om v te geloouē.
Et hinc fundi noſtri calamitas.

41

Ghelooft myn heere/ dat hy n; laten en ſal v hy te
ſtaene van allen ighene ghy ſoudt cōnen gewenſchē
om te comen ten einde daermen toe treckt; te wetē/
met v bederſenſſe en ruhne zyn autoriteit en groot-
ſichept te houwen ſtaende.

42

Deſen wtlander is geheel valsche en dobbel. Hoe
bele bynen/ teekeningen en ſeghelen van coninghen
en princen moet hy deſe vooredē iaren Qualsche heb-
ben/ om dit goet volck te beſchalcken/ hen wonder
wijs maken/ en doende hopen nu deene nu dandere.
Hier machinen teekenen de ſrape bonden en expedi-
enten die hy ſeght deſen hertoghe te willen ſubmini-
ſtreren/ om den ſeluen in Vlaenderē te doene ontfan-
gen en hulden/ daer dore openlyck toonen die clepne
en magre opinie die hy heeft van deſſels eerbaechy
en bymichy/ hopen hem tot het criem vā valschey te
brēgen/ ende alleinſkens door dit beginsel/ hē te ge-
winnen tot allen andere quaet/ daer inne hy hem ſel-
uen ſoo diep heeft gheſteken.

*Specioſa ſane charitas, imbuere proximū uſdē
artibus, quibus Remp. conculcaueris inſigniter.*

43

Den alderkerſtiche Coninck is te druchdelijc en
vjoorn

afgheworpen Brief.

die en listen gebruycken. Het hantke
al aen die rassichz / 300 om de redenen
hier vhaelt / als ooc om te vermijde dz
die Vlamingen / die licht zijn van ghe-
loouen 40 (worden desaecke int ver-
lingen gestelt) n3 en vercaude / soomē
anderwerff heeft gheuonden geschiet
te zijne.

Niet twijfelende / dz W. H. hem int
werck setten sal beuinden / dz ic hē sal
bijstaen 41 van al gene dz hy sal kun-
nen begheeren / sonder achter te late ee-
nige saecke die mocht behulpich wese
ten einde datmen voorgenomē heeft.
Waer toe W. H. te lichtelijcker sal ge-
raeckē / om de opinie diemē hebbē sal /
gelijck ooc van noode is / dz hy open-
bare en die spraecke doet gaē / ia daer
toe doe scrijue eenige briue / deur den
Coninck van Brackrijcke W. H. broe-
der (al en waren die ooc maer gecōtre-
sept oft nagemact) 42 waer deur dē
volcke mocht bliuē / dz zijne Ma^{tept} in
dit werck deelachtich is / en dz diē aen-
dach geschiet mits zijn wetē en wille.

E H

43 Daer

Onderwijſinghe opden

vroemt om ſoo haest te ſteruen de weldadē die hij vā
den catolijcken Coninck zynen broeder heeft ontfan
ghen/ ond wien (int Godt geheft) alſulckē liefde ende
correſpōdentie ſal wordē geueet/ datter middel ſal
zijn om v Monſter der hellen ende uwe gelijcke na
maels te ſtraffen.

44

Daer ligghen de moſſchelē. De vrees die hij heeft
metter tijt verdooft te worden van vele ſteden/ doet hē
deſe goede genegenhe; toonen tegen den vooſ. Her
roge/ ende n; de goede gunſte oft wille die hij ſoude
hebben om hē te voorderen. Want al wel quiermerct
wat gunſten cannen ſwachten van die gene/ die vā
tbeginſel af v hoopeden troubelen in Brāckrijcke
heeft n; alleene geuolcht de zijde vande rebellē ende
wederſpannigē des leſt ouerleden coninc/ maer heeft
ooc gearbeit wat hem moghelijck is geweest/ om de
Frantiſche croone int eewich; den coninck/ zyn broe
ders/ ende alle hunne naecomelingen aff hendich te
maken/ hebbende tot dien einde menichwernē ghe
ſonden/ ende op zynen eighen coſt onderhouden/ wi
len den Graue Lodewijck zynen broedere/ ende vele
diergelijcke Carilmariffen. Welck int waerth; een
ſaecke is diemen ſoo haest n; en behoort te ſteruen/ ſoo
ick mi ooc wel ſekere/ d; de vooſ. hertoge n; ſteruen
en ſal/ maer liue / d; hij behendelijck zyn beſte doet
ſal (in wederſaecke van een ſulc afgrouwelijck ſeit)
om hem in tijden ende wijlen te doen geueuen/ wat
men vdiēnt duſdanighe princen te vgrānmen/ ende
hem tonderwinden van hunne ſtaten ende ſaecten.
Want om de waerth; te ſegghen/ diergelijcke opjurige
geesten/ behoorden bij gemein; hant van alle gebuer
lijcke princen vvolcht/ gecastijt ende geſtraft te wor
den/ om het quaet ende pernicleux exempel dat alle
princen int generael behooren te vreesen. Gelyckmen
ooc ſeldē liet d; dit quaet eenen prince alleene raect/
ſoo iſt beſmettich ende behalich / maer gemeinlijck
ſpringe

43
late
den
mo
wi
der
tot
pre
de
die
lat
te
te

ſe
w
d
k

l
r
3
1

afgheworpen Brief.

43 Daerentustchen en wil ic oot niet
laten te bekennen/ d; zoo verre D. V.
deurt ingeuen van eenige vanclepne
moet/ zyn soo loffelijc voornemen noch
wi stelde/ ic gheen middel en sie/ naer
den tijt die loopt/ d; ic alleen can vsien
totter bewaernisse vā; so wyl strecken
provincien en frōtieren; 45 ia doēde
de vpant zynē aenslach ter zee/ sal noo
dich wesen dat ic my vertreck in Hol-
landt en Zeelandt/ om my daer tegen
te stellē. 45 Ghyuen tgene d; te plat-
te lande resteert ten wille der nature/

Eij

springt van deene provincie oft lant in dandere/ soo
wy onlancr gesien hebben wt Bianckrycke in Blacn
deren/ ende voochts in diuersche andere vleckē vā
kerstenryck.

45
Och arme ende catshuighe Hollanders ende Zee-
landers. Wesen goeden man (niet tegenstaende hy v
voochts soo valscheijck heeft bedrogen) maect noch
zyn rekeningē (om n; langer v te laten rusten) vā we
deromme tuwaert te gane nestelē/ om (soo hy seght)
den vjant te wederstane.

*Scilicet, si se iterum a te patiantur decipi, Sce-
lerate.*

46

Va Schelm / ghy hebt veel te langhe de dencke/
goeth; ende onnooselhy; van dien ienghen Prince vs
dighen

Onderwijſinghe opden

bedrogen/ hebbende den seluen gedrongen tot ontal-
lycke dingen grootelyck miſtaende zynen ſtaet ende
qualiteyt: en nu ſoeckty nae zyn landt te ſenden/ hē
ſchandelyck te biagē/ ende cenē anderen (om van ge-
lycken hem te bedriegen) in zyne plaetſe te ſteilē/ waer
af (ent Godt wilt) ſult eens nae v verdiēſte loon ont-
fanghen.

Furor fit ſape laſa patientia.

47

Het ſal ſoo ſecreēt zyn/ dz alle de werelt ſoo ter zee
als te lande daer aff ſal weten te ſpreken. Ende ghe-
lyck ghy een wonderlycke ſaecke hebt gemaect van
de byuen des Cardinaels van Granuelle int open-
baer te byenghen ende verbyiden (de ſelue veruulſchē
de in diuerſche plaetſen al waren zj van weinighe
ſubſtantie/ ende dat hē door die ſelue waerachtelyck
toont/ den goeden wille die hē heeft totte ruſte ende
weluaert van dit arm lant) peiſt dat van ghelycken
deſen tegenwoirdighen brief/ door de voorsichticheit
ende wille Gods/ in onſe handē is geuallē/ om alōme
v boofsh; ende ſchelmerijē te openbarē/ en doe blyc-
ken / om de welcke ghj eens ſult worden gheſtraft
iuſtiſſimo Dei iudicio.

W bidbende in danck te willen nemen deſe vrinde-
lycke onderwijſinghe/ ende mij verghēuen dat ick nē
arghers gheſeght en hebbe / ſoo ick wel ſoude mogē
doen met zeer groot ſandement. Wouerschof ſullen
ſegghen Aldegonde ende Willeers
Scurra in maledicendo inſignes.

afgheworpen Brief.

Al faetke dz **O. V.** sonder taenmerckē
die bequaemh; van dese goede en ge-
luckighe occasie / die saecken niet ter-
herten en neemt op dz al niet verlo-
ren en gae op eenen tijt / dat in soo lā-
ghen tijt van iaren en met zoo groote
moepie vercregen is. Want aengaen
mijnen heere den Ershertoge Ma-
thias 46 gelijck hy noch onbequaem
is mits zyn ionckh; sulckē swaer pack
te draghen / en dz hy van zynen wegen
gheen steunen en heeft / om den last tō
verstaen / men sal licht eenighe oorsae-
ke vinden om hem wel te vrede in zyn
landt te zeynden. Welcke punten ick
O. V. niet langher en heb willen ver-
swighen / haer blode en opde selue met
neersten ruyppelijck te letten. En vol-
gen zyne goedertierenh; / my te willē
eeren met eenige zyne antwoorde: en
dat hy den seluen weghe vander zee /
mits datter soo vele perijckel te lande
is: op dat ic mach verstaen hoe dat ick
my voortaan mach draghen in tgene
datter resteert te doene / my betrou-
wen

Onderwysinghe opden
wende/dat als des voo:schreuenis/nz
alleene sal int goede genomē wordē/
maer oock secreet gehouden. 47. En
daer mede aen de goede gratie vā W.
V. gepresenteert hebbende mijn oot-
moedichste recommandatten/te sal dē
Schepper bidden/dat hy v gheue
Mijn Heere/ in volcommen ghe-
sontheit zeer lang en geluckich leuē.
Wt Antwerpen den lesten Julij 1580.

Onder stont geschreuen.

Van uwer Hoocheyt
Den onderdanichsten dienaer.

Ende onderteeckent.

V Villem van Nassau.

Het opschrift was.

Aen zijn Hoocheyt.

ni
ē/
ñ
d.
t-
de
e.
ē.
se.